

2017 Türk Dili Yılı

Münasebetiyle, TDK Başkanı Mustafa S. KAÇALIN ile Yapılan Söyleşi

Sayın Başkanım, 2017 Türk Dili Yılı'nda bize bu söyleşi imkânını verdiğiniz için İdarecinin Sesi Dergisi adına öncelikle teşekkür ederiz.

2017 yılının Türk Dili Yılı ilan edilmesinin sebebini ve amacını öğrenebilir miyiz?

Türkçemiz dünyanın sayılı dillerinden birisidir ve binlerce yıllık köklü geçmişe sahiptir. Ancak son yıllarda Türkçenin bazı olumsuzluklara maruz kaldığını gördük. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ve ona bağlı bir kuruluş olan Türk Dil Kurumu öncülüğünde dilimizin karşı karşıya kaldığı meselelere çözüm yolları bulmak, konuya kamuoyunun dikkatini çekmek amacıyla 2017 yılı, Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın yüksek himayelerinde "Türk Dili Yılı" ilan edildi. Bu çerçevede kamu kurumlarında, ticari mües-

seselerde, sivil kuruluşlarda ve neşriyat organlarında Türkçenin doğru ve güzel bir şekilde kullanılması için 2017 yılı boyunca çok sayıda faaliyet gerçekleştirmeye karar verdik.

İş yeri adlarında kirliliğin önüne geçmek, yabancı kelimelerin yerine Türkçe kelimeler kullanılmasını sağlamak, sosyal ağlarda Türkçenin daha özenli kullanılmasını teşvik etmek gibi gayelerimiz var. Belki de bunlardan daha mühim hedefimizse Türkçenin bilim dili olarak yaygınlaşmasını sağlamaktır. Mesela matematik alanındaki bilim adamlarımız bizlere matematik, geometri, trigonometri, hipotenüs gibi kavramları Türkçe kelimelerle anlatırsa yeni neslimizin matematiği daha iyi

Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN

1990 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski (Genel)

Türk Dili Bilim Dalında Çinggis Kağan Tarihi Çevirisi. Giriş, Metin, Çeviri, Notlar, Sözlük ve Dizin adlı tez ile doktor olmuştur. 1983-1990 yıllarında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümünde önce araştırma görevlisi, sonra öğretim görevlisi olarak görev yapmıştır.

1987-1989 arasında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Macaristan'da Loránd Eötvös Üniversitesi Türk Dili Kürsüsünde Türkçe okutmanı olarak görevlendirilmiştir. Aynı sürede Szeged József Attila Üniversitesi Altayistik Kürsüsünde çalışmış ve derslere devam etmiştir. 1989'de Marmara Üniversitesi'ndeki görevine dönmüş, 1994-1999 arasında yardımcı doçent unvanıyla öğretim üyesi olarak çalışmıştır. 1998'de doçent olmuştur. 1998'de Marmara Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim üyeliğine getirilmiştir.

2000-2002 yıllarında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümünde misafir öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Aynı sürede Sosyal Bilimler Bölümü başkanlığını yürütmüştür. Yurda döndüğünde bölümüne bölüm başkanı olarak tayin edilmiş, doçent temsilcisi olarak fakülte yönetim kurulunda görev almıştır. 2003-2012 arası Marmara Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü Başkanlığı görevini sürdürmüştür. 2010

Şubat 25-Temmuz 11 tarihlerinde Pekin Minzu Üniversitesi Uygur dili ve edebiyatı fakültesinde Karahanlıca, Hazerzmce ve İslam kültürü ve dilinin Uygur diline tesiri konularında yüksek lisans ve doktora dersleri vermiştir. 2012 Mart'ında Türk Dil Kurumu Başkanlığına getirildi. 2017 Haziran'ında Türkiye Bilimler Akademisi asli üyesi seçildi.

olacaktır. Böylece, kullanılan ama manası bilinmeyen kelimeler herkes için anlaşılır olacaktır. Kısacası dil alanında başlattığımız seferberlik aslında bütün anları etkileyecektir. Çünkü her işin başı dildir.

2017 Türk Dili Yılı'nda neler yapıldı?

Kurumun her zamanki faaliyetlerinin yanında 2017 yılı boyunca Türkçenin güncel meselelerine dikkat çekmek ve bunlara çözüm yolları bulmak için çalışma toplantıları, sempozyumlar ve konferanslar düzenlendi. Bunlar arasında 22-26 Mayıs'ta düzenlenen 8. Uluslararası Türk Dili Kurultayı ve 13-16 Kasım'daki Türk Dili Konuşan Ülkeler Kurultayı en mühimleri olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca Hikmet DİZDAROĞLU ve Cahit KÜLEBİ'yi anma toplantıları; M. Fuad KÖPRÜLÜ ve Talat TEKİN anısına sempozyumlar düzenlendi. Yurt içinde olduğu gibi yurt dışında da faaliyetlerimiz oldu. Bosna Hersek'te Uluslararası Genç Türkologlar Dil Sempozyumu ve Biz Aynı Hikâyenin Çocuklarıyız Şenliği ve Kazakistan'da "Tehlikedeki Türk Dilleri" VII. Uluslararası Türkoloji Kongresi düzenlendi. Bu faaliyetlerin bir kısmını kendimiz bir kısmını da farklı kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde yaptık.

İlmî çerçevede yapılan faaliyetlerin yanı sıra Millî Eğitim Bakanlığı ile birlikte, ortaöğretim öğrencileri ve öğretmenlerinin katıldığı "Dilimiz Kimliğimizdir" Makale ve Deneme Yarışması düzenlendi. Yarışmada toplam 962.500 TL para ödülü verildi. Yükseköğretim öğrencileri için de Gazi Üniversitesi ile birlikte "Kimliğimiz Türkçemiz" konulu Kısa Film ve Kamu Spotu Yarışması düzenliyoruz. 10 Aralık'ta sonuçlanacak yarışmada toplamda 125.000 TL ödül verilecek. Bütün bunların yanında on dört şehirde "Dilimiz Kimliğimizdir Konferansları" düzenliyoruz. Millî Kütüphane Başkanlığı ile iş birliği

içinde "Tarih Boyunca Türkçe Sözlükler Sergisi" ve "Dil Bilgisi Kitapları Sergisi" açtık. Bunların yanında edebiyat tarihi kitapları, klasik Türk şiiri ve çağdaş Türk şiiri konulu sergiler de açılacak.

Burada anmak istediğim birkaç çalışmamız daha var. RTÜK ile Radyo ve Televizyonlarda Doğru, Güzel ve Anlaşılır Türkçe Kullanımının Yaygınlaştırılması Projesi'ni hayata geçirdik. Bu çerçevede haberleşme kuruluşlarında çalışanlara çeşitli eğitimler veriliyor. PTT tarafından 2017 Türk Dili Yılı konulu sürekli posta pulu ile ilk gün zarfı satışı sunuldu. VakıfBank ile yaptığımız iş birliği çerçevesinde de bir milyon 2017 Türk Dili Yılı tanıtması bankanın müşterilerine gönderilecek.

Türk dilinin gelişmesini neler engellemektedir?

Türkçenin gelişmesine menfi tesirleri iki yönden ele alabiliriz. İlk olarak yabancı dil ve kültürlerin tesirinden söz edecek olursak kendi dilimiz ve kültürümüzün bağıksıklığını kuvvetlendirmesek bozulma ve yozlaşma baş gösterir. Bunun için dışarıdan gelenler bir süzgeçten geçirilmeli ve öyle kabul edilmelidir. Bunu kısaca yabancı kelimelerin Türkçeleştirilmesi olarak da ifade edebiliriz. İkinci olaraksa bütün alanlarda yalnızca tüketen değil aynı zamanda üreten de olmalıyız. Eğer üretmeye başlasak kendimize uygun, eğreti olmayan unsurlarla dilimizi ve kültürümüzü zenginleştiririz. Üretir ve de dünyaya sunarsak Türkçe sınırlarımızın ötesinde de gelişme imkânı bulur.

Türkçenin gelişme seyriindeki tarihî dönüm noktaları nelerdir?

Dil ve devlet her zaman ayrılmaz iki unsurdur. Dili etkileyen unsur-

lar devletlerin ve halkların tarihiyle yakından ilişkilidir. Büyük devletlerin büyük bilim adamları, edebiyatçıları, şairleri olmuştur. Onların eserleri çağları aşmış geleceğe taşınır. Köktürk Devleti'nden bizlere miras kalan Orhon Abideleri, Karahanlı Devleti'nden Kutadgu Bilig ve Dîvânü Lugâti't-Türk ilk akla gelen eserlerdir. Türkçe, Osmanlı Devleti'yle beraber bir dünya dili olmuş ve geriye binlerce eser bırakılmıştır. Evliya Çelebi'nin Seyâhatnâme'sinin dünyada bir eşi benzeri yoktur. Bâkî, Nef'î, Nedîm ve Şeyh Galib gibi büyük şairlerimiz bir cihan devleti olan Osmanlı Devleti'nde yetişmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin yüzüncü yılına yaklaştığımız bugünlerde, dilimizin karşı karşıya kaldığı bütün tehlikelere rağmen Türkçe kendisine can verecek aydınlar yetiştirmeyi başarmaktadır. Bu sebeple Türkçenin geleceği için karamsar olmamızı gerektirecek bir durum yok.

Dünyada konuşulan diller arasında Türkçenin yeri ve ehemmiyeti konusunda neler söylemek istersiniz?

İlmî pek çok araştırmancının da söylediği gibi Türkçe şu an için dünyanın yaşayan en eski dillerinden biridir. Öyle ki Türkçenin yaşını söylemek bile mümkün değildir. Bugün Türkçe 300 milyonun üzerinde kişinin ana dilidir. Türkçe geçmişte olduğu gibi bugün de öğrenilmek istenen bir dildir. Yunus Emre Enstitüsünün şubelerinin gördüğü ilgi bunun en büyük ispatıdır. Dünyanın önde gelen üniversitelerinde Türk dili ve edebiyatı kürsüsü vardır. Türk Dil Kurumu tarafından düzenlenen toplantılara yabancı bilim adamlarının ilgisi de yine bu görüşümüzü desteklemektedir.